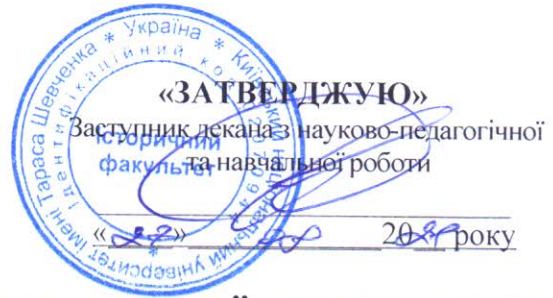

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра новітньої історії України

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Українська революція 1917-1921 рр.: політика,
військо, війни

для студентів

галузь знань **03 Гуманітарні науки**
спеціальність **032 Історія та археологія**
освітній рівень **перший (бакалаврський)**
освітня програма **Історія України та культурна антропологія (із поглибленим вивченням іноземних мов)**
вибірковий блок **Історія України в новітню добу: людина, суспільство, держава**
вид дисципліни **вибіркова**

Форма навчання	<u>денна</u>
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	<u>3</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>3</u>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<u>українська</u>
Форма заключного контролю	<u>залік</u>

Викладач: Савченко Григорій Петрович, кандидат історичних наук, доцент, професор кафедри новітньої історії України

Пролонговано: на 2021/2022 н.р. (підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Савченко Григорій Петрович, кандидат історичних наук, доцент, професор
кафедри новітньої історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри новітньої історії України

(підпис) (Андрій ПИЖИК)
(прізвище та ініціали)

Протокол № 11 від « 29 » червня 20 21 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від « 26 » серпня 20 21 року № 7

Голова науково-методичної комісії
(підпис) (Наталія ТЕРЕС)
(прізвище та ініціали)

1. Мета дисципліни – опанування студентами історичного факультету теоретичних і конкретно-історичних знань на інформативному, інтерпретаційному та дискусійному рівнях та формування на їх основі системної уяви про розвиток українського суспільства в умовах Української революції 1917-1921 рр.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* сучасні методи історичного пізнання; історичні терміни та поняття; сутність, природу та генезу військово-політичних процесів періоду Української революції 1917-1921 рр.; основні наукові проблеми та концепції, пов'язані зі змістом навчального курсу.

2. *Вміти* науково аналізувати історіографічний матеріал та джерела, поглиблювати знання шляхом використання інформаційного потенціалу електронних ресурсів; здійснювати аналіз, узагальнення природи та генези історичних явищ з урахуванням суб'єктивних та об'єктивних чинників впливу; з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки історичних подій і процесів.

3. Анотація навчальної дисципліни: Військово-політичні сюжети - невід'ємний складник Української революції 1917-1921 рр., які у багатьох випадках виступали домінантою перебігу революційних подій. Концепти в підходах до військової політики, практика їх реалізації були суттєво відмінними на різних етапах вітчизняного державотворення революційного часу. Національне військове будівництво мало стати запорукою захисту завоювань революції. Війни радянської Росії, Збройних Сил Півдня Росії проти України, польсько-українське збройне протистояння — кульмінаційні події Української революції 1917-1921 рр., які торкнулися всіх прошарків українського суспільства і відзначалися великою жертвністю українців. Вивчення військових, воєнних питань Української революції 1917-1921 рр. передбачає вироблення у студентів на основі одержаних знань навичок самостійності суджень, оцінювання запропонованих до розгляду проблем, усвідомлення сутності суспільно-політичних процесів, перебігу воєнних дій, їх наслідків. Військово-політичні питання доби Української революції 1917-1921 рр. суголосні нашому часу в умовах агресії Росії проти України.

4. Завдання (навчальні цілі) – виробити здібність до планомірного, перманентного накопичення знань на основі самостійної орієнтації в сучасному інформаційному просторі; на прикладах історіографічних оглядів прищепити схильність до аналізу наукових текстів та професійної оцінки наукових публікацій; визначити основні види і групи джерел з військово-політичної історії часів Української революції 1917-1921 рр. з акцентом на вміння їх виявляти, систематизувати, науково-критично аналізувати, узагальнювати одержані результати; формувати здатність до творчого мислення, самостійності міркувань, суджень щодо військово-політичних проблем Української революції 1917-1921 рр.; на основі самостійних інтерпретацій співставляти події Української революції 1917-1921 рр. у вітчизняній, європейській та світовій історії.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
I.1	Знати періодизацію і характерні риси окремих етапів історії Української революції 1917-1921 рр.	Лекція	Контрольна робота , набрання 60% балів	5%
I.2	Знати основні елементи воєнно-політичної історії Української революції 1917-1921 рр.	Лекція	Контрольна робота , набрання 60% балів	5%
I.3	Знати найважливіші факти, події та процеси періоду Української революції 1917-1921 рр.	Лекція, самостійна робота	Контрольна робота , 60% правильних відповідей	20%

2.1	Вміти інтерпретувати інформацію з різноманітних джерел	Лекція, самостійна робота	Контрольна робота (теоретичне питання), 60% правильних відповідей	5%
2.2	Вміти використовувати різні джерела і наукову літературу з історії Української революції 1917-1921 рр.	Самостійна робота	Творче завдання (есе), набрання не менше 60% балів	15%
2.3	Вміти досліджувати життя та діяльність конкретних людей у контексті їхньої історичної доби	Лекція, самостійна робота	Контрольна робота, 60% правильних відповідей	10%
2.4	Вміти аналізувати вплив діяльності органів державної влади на військові процеси	Самостійна робота	Творче завдання (есе), набрання не менше 60% балів	15%
2.5	Вміти з'ясувати взаємозв'язок між історичними процесами, окремими подіями та повсякденням	Лекція, самостійна робота	Контрольна робота, 60% правильних відповідей	10%
2.6	Вміти виявляти і опрацьовувати належним чином джерела інформації з історії повсякдення	Самостійна робота	Творче завдання (есе), набрання не менше 60% балів	10%
4.1	Прийняти і обґрунтувати рішення, що дозволяють виявляти спільні й відмінні риси в підходах українських і зарубіжних істориків до історії Української революції 1917-1921 рр.	Лекція, самостійна робота	Контрольна робота (теоретичне питання), 60% правильних відповідей	5%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни / Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	4.1
Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень	+	+			+		+	+		
Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки			+			+		+		+
Продукувати нові цілісні знання з історії України на основі сучасних методологічних підходів				+					+	
Застосовувати набуті знання, результати досліджень з вітчизняної історії у формуванні ціннісних орієнтирів, громадянської свідомості й суспільної відповідальності громадян	+	+				+			+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. *Контрольна робота*: РН2.2, РН2.4, РН2.6 - 40 балів/24 бали.

2. *Самостійна робота (есе)*: РН1.3, РН2.3, РН2.3 — 40 балів/24 бали.

3. *Підсумкова контрольна робота*: РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН4.1 — 20 балів/12 балів.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – залік.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Обов'язковою умовою для отримання заліку є написання студентом контрольної роботи, підсумкової контрольної роботи і виконання творчого завдання.

- Студент, який не набрав 60 балів за результатами семестрового оцінювання, не склав залік і йому у відомість проставляється оцінка «не зараховано».

Для складання заліку під час перескладання, яке призначається відповідно до затвердженого деканатом графіку, студент має відпрацювати викладачу ті види семестрового оцінювання на яких не набрав мінімальної кількості балів (контрольна робота, пропущені чи з незначною кількістю набраних балів семінарські заняття, есе). У разі якщо студент не отримав залік під час перескладання викладачу, відбувається перескладання комісії. Для перескладання на комісії студенту пропонується перелік запитань та завдань, які мають перевірити всі результати навчання за дисципліною.

7.2 Організація оцінювання:

Оцінювання студентів відбувається впродовж семестру.

Загальна сума балів – 100 балів

Контрольна робота	Самостійна робота (Індивідуальне творче завдання -есе)	Підсумкова контрольна робота / Залік
40 балів (максимум)	40 балів (максимум)	20 балів (максимум)
24 балів (мінімум)	24 балів (мінімум)	12 балів (мінімум)

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

По завершенні вивчення кожного змістової частини студент пише контрольну роботу . Участь всіх студентів в контрольному заході обов'язкова. Контрольна робота проводиться у письмовій формі і виконується на передостанній лекції змістової частини курсу. Максимальна кількість балів, яку можна набрати за контрольну роботу - 40.

Студент, який з поважної причини пропустив контрольну роботу, зобов'язаний надати відповідний документ і викладач за погодженням з деканатом призначає нову дату її проведення.

Критерії оцінювання контрольної роботи у письмовій формі:

4 питання з 10 балами (максимум) за відповідь на кожне з них:

Вимоги	Бали (максимум)
Глибоке, теоретично обґрунтоване, фактологічно наповнене розкриття питання	9-10
Розкриття питання з фактологічною аргументацією	7-8
Неповне розкриття питання	6
Висвітлення окремого аспекту питання	1- 5
Невірна відповідь, відсутність відповіді	0

САМОСТІЙНА РОБОТА

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми дисципліни в цілому, так і окремих розділів тем. Перевірка рівня засвоєння матеріалу

самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у формі виконання індивідуального творчого завдання, яке здійснюється наприкінці листопада.

7.2.1. Індивідуальне творче завдання. Підготовка есе з обраної теми - максимально 40 балів.

Вимоги до есе:

- обсяг не більше 8 сторінок (без додатків);
- самостійність у викладі матеріалу;
- наведення у додатках не менше 4 фотоматеріалів;
- визначений термін виконання – до 1 грудня;
- здавати у роздрукованому вигляді з підписом і в електронному на адресу savchenko1917@knu.ua

Структура есе	Бали
Актуальність теми	до 3 балів
Мета есе	1 бал
Виклад основного матеріалу	до 20 балів
Узагальнення	до 3 балів
Власне бачення проблеми	до 5 балів
Візуальні матеріали (фотоматеріали у додатках)	до 4 балів
Використання історичних джерел	до 3 балів
Використання наукової літератури	до 3 балів

7.2.3. Підсумкова контрольна робота - до 20 балів.

Предметом підсумкової контрольної роботи студентів є знання студентами періодизації і характерних рис окремих етапів історії Української революції 1917-1921 рр., основних елементів історії воєнних подій; вміння інтерпретувати інформацію з різноманітних джерел; обґрунтування рішень, що дозволяють виявляти спільні й відмінні риси в підходах українських і зарубіжних істориків до історії військово-політичних питань Української революції 1917-1921 рр..

Перевірка результатів навчання здійснюється під час письмової контрольної роботи, яка містить 2-а теоретичні запитання, що потребують розгорнутої відповіді.

Підсумкова контрольна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів.

Відповідь на **теоретичне запитання** оцінюється від 0 до 10 балів відповідно до наступних критеріїв:

- глибоке, теоретично обґрунтоване, фактологічно наповнене розкриття питання – **9-10 балів**;
- розкриття питання з фактологічною аргументацією – **7-8 балів**;
- неповне розкриття питання – **4-6 балів**;
- висвітлення окремого аспекту питання – **1-3 бали**;
- відсутність відповіді з питання – **0 балів**.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№	Назва лекції	Кількість годин	
		Лекції	Самостійна робота
1.	Вступ. Предмет та завдання курсу. Історіографія, джерела. Політика пам'яті.	2	2
2.	Тема 1. Українська революція: військово-політичний контекст.	2	4
3.	Тема 2. Українізація в російській армії в 1917 р..	1	4
4.	Тема 3. Українізація на Чорноморському флоті в 1917-1918 рр.	1	4
5.	Тема 4. Вільне козацтво: зародження та розвиток	2	4
6.	Тема 5. Перша війна радянської Росії проти УНР.	2	4
	Тема 6. Військова політика Української Держави.	2	4
7.	Тема 7. Військова політика Директорії УНР. Отаманщина.	2	4
8.	Тема 8. Друга війна радянської Росії проти УНР.	2	4
9.	Тема 9. Війна Збройних Сил Півдня Росії проти УНР.	2	4
	Тема 10. УГА. Польсько-українська війна 1918-1919 рр.	2	4
10.	Тема 11. Радянсько-польська війна: український контекст.	2	4
11.	Тема 12. Селянсько-повстанський рух в умовах Української революції 1917-1921 рр.	2	6
12.	Тема 13. Українські еліти і військо	1	4
	Контрольна робота	1	
13.	Тема 14. Військово-політичний складник причин поразки Української революції 1917-1921 рр.	2	4
	Підсумкова контрольна робота	2	
	Всього за семестр	30	60

Загальний обсяг 90 год., у тому числі:

Лекцій – 30 год.

Самостійна робота – 60 год.

9. Рекомендована література та джерела:

Основна:

1. Велика війна 1914–1918 рр. і Україна. У 2-х кн. – Кн. 1: Історичні нариси / Упорядн. О. Реєнт; Ред. кол.: В. А. Смолій (голова). НАН України. Інститут історії України. – К.: ТОВ "Видавництво "КЛІО"", 2014. – 784 с.; Кн. 2: Мовою документів і свідчень / Ред. кол.: В. А. Смолій (голова), О. П. Реєнт (відп. Ред.). НАН України. Інститут історії України. – К.: ТОВ "Видавництво "КЛІО"", 2015. – 800 с.
2. Голубко В. Армія Української Народної Республіки 1917–1920. Утворення та боротьба за державу. – Львів, 1997.
3. Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки 1918–1920: Документи і матеріали. У 2 т. – Т. 1. – К.: Вид-во Олени Теліги, 2006. – 688 с. – Т. 2. – К.: Вид-во Олени Теліги, 2006. – 744 с.
4. Історія українського війська / В. Гриневич [та ін] ; упоряд., передмова. Я. Дашкевич. - Львів : Світ, 1996. - 840 с.
5. Нариси історії Української революції 1917–1921 років у двох книгах. - Кн. 1. - К.: Наукова думка, 2011. - 390 с. Кн. 2. – К.: –“Наукова думка” 2012. – 464 с.
6. Пиріг Р. Я. Діяльність урядів гетьманату Павла Скоропадського: персональний вимір / НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2016. – 518 с.

7. Реєнт О. П. Українські визвольні змагання 1917-1921 років / О. П. Реєнт. – К., 2016. – 280 с.
8. Савченко Г. П. та ін. Історія України: Новітня доба: навчальний посібник / В. М. Литвин, В. Ф. Колесник, А. Г. Слюсаренко, Г. П. Савченко та ін.; за ред. В. М. Литвина. – К., 2012. – 480 с.
9. Українська Держава (квітень – грудень 1918 року). Документи і матеріали. У 2 т. – Т. 1. – К.: Темпора, 2015. – 790 с. – Т. 2. – К.: Темпора, 2015. – 412 с.
10. Українська Центральна рада: Документи і матеріали. У 2 т. – Т. 1: 4 березня – 9 грудня 1917 р. – К.: Наук. думка, 1996. – 590 с. – Т. 2: 10 грудня 1917 р. – 29 квітня 1918 р. – К.: Наук. думка, 1997. – 424 с.

Додаткова:

1. Голубко В. Варшавський договір 1920 р. та його перспективи у візії західноукраїнських політиків // Україна модерна. Львівський нац. ун-т імені Івана Франка. – Львів, 2002. – Ч.7. – С. 91–102
2. Голубко В., Грицюк В., Кривизюк Л., Лисенко О. Історія війн і військового мистецтва : в 3-х т. – Т.3. Від масових армій до відродження професійних армій (XX – початок XXI ст.) – Харків:Фоліо, 2019. –783 с.
3. Історія українського війська / [М. Відейко та ін. ; під заг. ред. В. Павлова]. - Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. – 414 с.
4. Капелюшний В. П. Здобута і втрачена незалежність: Історіографічний нарис української державності доби національно-визвольних змагань (1917-1921 рр.). – К., 2003. – 637 с.
5. Ковальчук М. Невідома війна 1920 року. Українсько-білогвардійське збройне протистояння. –Київ,2006.
6. Лазарович М. Легіон Українських Січових Стрільців: формування, ідея, боротьба. – Тернопіль,2005
7. Литвин М. Українсько-польська війна 1918–1919 рр. – Львів, 1998
8. Литвин М.Р. Історія ЗУНР. — Львів, 1995. - 316 с.
9. Литвин С. Суд Історії. Симон Петлюра і петлюріана. – К.,2001; Сергійчук В. Симон Петлюра. – Київ,2009.
10. Литвин В. М. Перша світова війна 1914-1918 рр. і Україна. – К., 2014. – 452 с.
11. Мазепа І. Україна в огні й бурі революції. – Київ,2003.
12. Омелянович-Павленко М. Спогади командарма. – Київ, 2002.
13. Пінчак Є., Чмир М. Військо Української революції 1917–1921 років. – Харків, 2017.
14. Солдатенко В. Ф. Революційна доба в Україні (1917-1920 роки): логіка пізнання, історичні епізоди, ключові постаті / В. Ф. Солдатенко. – К., 2012. – 521 с.
15. Тинченко Я. Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917–1921). Кн.1. – Київ, 2007; Кн.2. – Київ, 2011.
16. Тинченко Я. Перша українсько-більшовицька війна (грудень 1917 – березень 1918) - Київ-Львів, 1996.
17. Тинченко Я. Українські збройні сили березень 1917р. – листопад 1918 р. (організація, чисельність, бойові дії). – Київ, 2009.
18. Ткачук П.П. Сухопутні війська України доби революції 1917–1921 рр. – Львів, 2009.
19. Удовиченко О. Україна у війні за державність. Історія організації і бойових дій Українських Збройних Сил 1917-1921. – Київ,1995.
20. Шанковський Л. Українська Галицька Армія. Воєнно-історична студія. – Львів, 1999.

10. Додаткові ресурси:

- <http://novitukr.history.knu.ua/> - кафедра новітньої історії України
<http://history.org.ua/> - Інститут історії України НАН України
<http://archeos.org.ua> – Інститут української археографії та джерелознавства імені М. М. Грушевського
<http://ipiend.org.ua> – Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України
<http://uinp.gov.ua> – Український інститут національної пам'яті